

Απρίλιος 2011

Επαναπροσδιορισμός του Πανεπιστημίου

Κύριο Άρθρο

Η Τριτοβάθμια εκπαίδευση για μια νέα κοινωνία

Εις Βάθος

Πτυχίο Ανοιχτής Μάθησης;

Εικονική κινητικότητα: η αξία των διαπολιτισμικών ανταλλαγών

Μικτή μάθηση και διεξαγωγή μαθημάτων online σε ένα παραδοσιακό Πανεπιστήμιο

Μοντέλα και όργανα αξιολόγησης των περιβαλλόντων μάθησης μέσω ΤΠΕ στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στην Πράξη

Ανάπτυξη δεξιοτήτων για τον 21ο αιώνα: ο Web 2.0 στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης

Ελαστική εκπαίδευση: ανάλυση της μεταβαλλόμενης δημογραφίας των online φοιτητών στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο της Καταλονίας

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και πρακτικές e-learning στην Τουρκία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης

Διαδικασίες αλλαγής στο Πανεπιστήμιο: διάγνωση της θεσμικής νοοτροπίας και της κοινωνικής δυναμικής

Κύριο Άρθρο

Η Τριτοβάθμια εκπαίδευση για μια νέα κοινωνία

Η Τριτοβάθμια εκπαίδευση δέχεται σήμερα τεράστια πίεση προκειμένου να ανταποκριθεί στις όλο και μεγαλύτερες προσδοκίες της κοινωνίας, όσον αφορά τον αριθμό των φοιτητών, την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης, τις ανάγκες των επαγγελματιών του κλάδου, αλλά και την οικονομική ανάπτυξη των ίδιων των Πανεπιστημίων. Ταυτόχρονα, τα μέσα που διαθέτουν οι φορείς της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνεχώς φθίνουν.

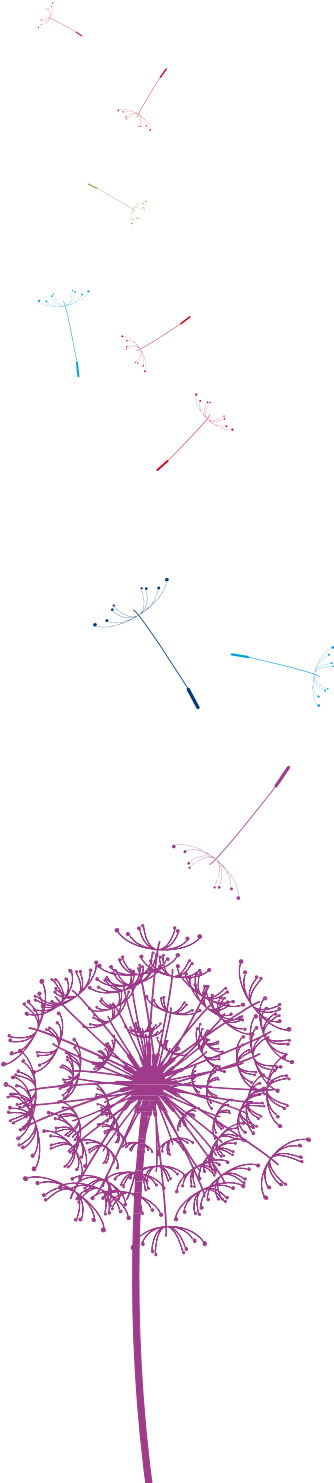
Εδώ και αιώνες, ο σκοπός των Πανεπιστημίων παραμένει αμετάβλητος, ενώ ο κόσμος γύρω τους υφίσταται σημαντικές αλλαγές. Οι κυριότερες προκλήσεις και οι τάσεις που καλείται να αντιμετωπίσει σήμερα η Τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η μαζικοποίηση, η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση, η ψηφιοποίηση, η ιδιωτικοποίηση, οι αυξημένες απαιτήσεις όσον αφορά την ποιότητα της μάθησης και την εμπειρία των φοιτητών, η ροή ταλέντων παγκοσμίως, η κατάταξη των Πανεπιστημίων με βάση το ερευνητικό έργο τους και το φαινόμενο των «Πανεπιστημίων παγκόσμιας εμβέλειας», η διασφάλιση της ποιότητας και η συνεργασία Πανεπιστημίου και Βιομηχανίας.

Οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσπαθούν να βρουν απαντήσεις σε ερωτήματα όπως είναι η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με την προώθηση της πολυμορφίας και την επιδίωξη της ισότητας, της σχετικότητας και της ποιότητας. Ορισμένα επιτυχημένα νέα μοντέλα φαίνεται να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην εμπειρία των φοιτητών, την προδιάθεσή τους να αναζητούν την καινοτομία και στο επιχειρηματικό πνεύμα τους. Το Design Factory του Πανεπιστημίου του Aalto αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφατα παραδείγματα αυτών των μοντέλων.

Όπως έχουμε ήδη παρατηρήσει, μία οργανωτική αλλαγή μπορεί να αυξήσει τον αντίκτυπο των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, καθώς τα σχολεία μεταμορφώνονται σε κέντρα ανοιχτής μάθησης, τα Πανεπιστήμια σε παρόχους υπηρεσιών στον τομέα της μάθησης, και οι εταιρίες σε οργανισμούς μάθησης. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ουσιαστικά σε όλες τις πλευρές της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως σε ότι αφορά στα οικονομικά, τη μάθηση, την έρευνα, την ασφάλεια και τη βιωσιμότητα. Οι ειδικοί σε θέματα Τεχνολογίας των Πληροφοριών και οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής στα Πανεπιστήμια θα πρέπει να κατανοήσουν τη σειρά προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προκειμένου να μπορέσουν να εφαρμόσουν τις ΤΠΕ εκεί όπου θα δημιουργήσουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Στην παρούσα έκδοση της eLearning Papers θα βρείτε μερικά παραδείγματα τέτοιων πρωτοβουλιών.

Η προσπάθεια να χτιστεί ένα καλύτερο μέλλον για την Τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτεί συνεργασία πέραν των οργανωτικών και εθνικών ορίων, και σύγκλιση της συλλογικής νοημοσύνης ατόμων από διαφορετικούς τομείς, όπως η εκπαίδευση, οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες αρχές.

Στόχος της παρούσας έκδοσης eLearning Papers είναι να διερευνήσει τους τρόπους που προάγουν την αλλαγή στον τομέα της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα άρθρα επικεντρώνονται σε

νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, όπως είναι η e-learning και η μικτή μάθηση, ή στις βασικές πλευρές της διαδικασίας της αλλαγής. Οι συγγραφείς τους αντιλαμβάνονται την τεχνολογία ως έναν ουσιαστικό παράγοντα. Δεν την θεωρούν τόσο κινητήρια δύναμη όσο ένα υποστηρικτικό στοιχείο με έντονη παρουσία στο νέο πανεπιστημιακό μοντέλο. Ελπίζουμε ότι αυτά τα κείμενα θα ωθήσουν τους αναγνώστες σε συλλογισμούς για τα Πανεπιστήμια και τον ρόλο τους στην σημερινή κοινωνία.

Antonio Bartolomé, Προσκεκλημένος Συντάκτης

Lluís Tarín, www.elearningpapers.eu, Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής

Tapio Koskinen, www.elearningpapers.eu, Διευθυντής της Συντακτικής Επιτροπής

Πτυχίο Ανοιχτής Μάθησης;

Συγγραφέας

Bernd Remmele, Ανώτερη
Σχολή Επιχειρήσεων και
Οικονομικών (WHL) Lahr

Tags

άτυπη μάθηση, ανοιχτή
εξ αποστάσεως μάθηση,
πιστοποίηση, κοινωνία της
γνώσης

Οι Ανοιχτές Εκπαιδευτικές Πηγές (ΑΕΠ) μπορούν να εξεταστούν σε σχέση με την θεμελιώδη τάση των σύγχρονων εκπαιδευτικών συστημάτων, με αντιπαράθεση της παιδαγωγικής λειτουργίας και της διαδικασίας επιλογής. Από τη μία προσβλέπουμε στην πρόσβαση στις γνώσεις ελεύθερα και προς χάριν τους, ενώ από την άλλη προσβλέπουμε στη χρήση των γνώσεων με στόχο την ανάπτυξη της προσωπικής μας επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Οι ΑΕΠ, η πρόσβαση στις οποίες είναι ελεύθερη στο Διαδίκτυο, εντάσσονται στα πλαίσια της εκπαιδευτικής λειτουργικότητας, καθώς ενισχύουν τη μαθησιακή διαδικασία εκτός των τυπικών δομών, χαρακτηριστικό γνώρισμα των οποίων αποτελεί η διαδικασία επιλογής όπως είναι η απονομή ακαδημαϊκών τίτλων και πτυχίων. Ομως, ο τομέας των ΑΕΠ στερείται μιας σχετιζόμενης βιομηχανίας παροχής υπηρεσιών (όπως είναι οι διανομείς λογισμικού ανοιχτής πηγής) η οποία θα μπορούσε να βελτιώσει τη χρηστικότητά τους και να αναπτύξει τον συνολικό τους οικονομικό αντίκτυπο.

Το άρθρο διερευνά την δυνατότητα εύρεσης εμπορεύσιμων υπηρεσιών σχετιζόμενων με την λειτουργία της επιλογής, με το επιχείρημα ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που απονέμουν πτυχία έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν στους μαθητευόμενους διδακτικές μονάδες (credits) για τις δεξιότητες που αποκτούν μέσω της ανοιχτής μάθησης, με άλλα λόγια, μπορούν να προβούν σε επαναθεσμοθέτηση της διαδικασίας. Μια τέτοιου είδους πιστοποίηση γνώσεων θα αποτελούσε προσόν για τους μαθητευόμενους, θα τους έδινε τη δυνατότητα πρόσβασης σε καλύτερες σταδιοδρομίες, και συνεπώς θα μπορούσε να υπολογισθεί η τιμή αυτής της υπηρεσίας κατά τρόπο πάνω-κάτω οικονομικά αποδοτικό. Διάφορες τρέχουσες εξελίξεις σε αυτό το θέμα, όπως είναι η επικύρωση της απόκτησης εμπειρίας στη Γαλλία, αποδεικνύουν ότι αυτό το σενάριο είναι ρεαλιστικό.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25523.pdf>

Εικονική κινητικότητα: η αξία των διαπολιτισμικών ανταλλαγών

Συγγραφείς

Rosana Montes

Miguel Gea

Πανεπιστήμιο Γρανάδας

Claudio Dondi

Tania Salandin

SCIENTER

Tags

τριτοβάθμια εκπαίδευση,
εικονική κινητικότητα,
διεθνοποίηση, πολιτισμική
ανταλλαγή, ίση πρόσβαση

Η εικονική κινητικότητα επιτρέπει την πρόσβαση στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο σε όσους δεν έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στα υπάρχοντα διεθνή προγράμματα ανταλλαγής, προσφέροντας οφέλη σε μία ευρύτερη κοινότητα ατόμων. Στην παρούσα δημοσίευση αναδιατυπώνουμε την έννοια της εικονικής κινητικότητας και εισάγουμε το πλαίσιο διαμόρφωσης μοντέλων Movinter το οποίο βοηθά τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν μια ενοποιημένη χρήση της εικονικής κινητικότητας προκειμένου να βελτιώσουν την διεθνοποίηση των μαθησιακών εμπειριών.

Η δημοσίευση τελειώνει με προτάσεις που αποσκοπούν στην εκμείωση των δυνατοτήτων της εικονικής κινητικότητας κατά την επόμενη δεκαετία. Θα πρέπει να συνεχίσουμε να αναρωτιόμαστε γιατί είναι σημαντική η εικονική κινητικότητα, και να δίνουμε προσοχή στις ανεκμετάλλετες μέχρι τώρα δυνατότητες αυτής της ιδέας, με στόχο: (1) την δημοκρατικοποίηση της πρόσβασης σε μια διεθνή, διεπιστημονική και πολυπολιτισμική μαθησιακή εμπειρία, η οποία είναι διαθέσιμη σήμερα σε μια σχετικά περιορισμένη μειοψηφία φοιτητών, συνεισφέροντας έτσι στην κοινωνική συνοχή, (2) την παραγωγή μιας σταθερής συνεργασίας μεταξύ των ομάδων διδασκόντων και ερευνητών, καθώς και μεταξύ των εκπαιδευτικών τους ιδρυμάτων, μέσω της στήριξης στις αναγνωρισμένες ειδικότητές τους και τη μεταξύ τους συμπληρωματικότητα χάρη στις δραστηριότητες δικτύωσης, (3) την προώθηση των κοινών τίτλων, σε διάφορα ακαδημαϊκά επίπεδα (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα) και με ποικίλες διαδικασίες μάθησης (μαθήματα εξειδίκευσης, μονοθεματικά, σεμινάρια και εργαστήρια), ακόμα και πριν από την πλήρη θεσμική αναγνώριση των ακαδημαϊκών τίτλων εκ μέρους άλλων χωρών, και (4) τη διασύνδεση των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων και των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μεταξύ τους και με Πανεπιστήμια και Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε άλλα μέρη του κόσμου.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25526.pdf>

Μικτή μάθηση και διεξαγωγή μαθημάτων online σε ένα παραδοσιακό Πανεπιστήμιο

Συγγραφέας

Jacqueline L. Cahill,
Πανεπιστήμιο της
Πολιτείας του Κολοράντο
(CSU – Global Campus)

Tags

e-learning, μικτή μάθηση,
αλλαγή στην Τριτοβάθμια
εκπαίδευση

Η εκπαίδευση online εξαπλώνεται ταχέως στα ιδρύματα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί οργανισμοί συνειδητοποιούν ότι η ζωή των πελατών τους συνεχώς μεταβάλλεται, και αξιολογούν αδιάκοπα τρόπους για την ενσωμάτωση αυτών των αλλαγών στις πρακτικές τους. Παρόλα αυτά, μερικά παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα διστάζουν να εφαρμόσουν προγράμματα ή μαθήματα e-learning. Πετυχημένοι και αξιολογούμενοι επαγγελματίες του κλάδου, όπως ο Michael Fullan και ο Thomas Sergiovanni, εξηγούν τη διαδικασία της αλλαγής στην εκπαίδευση και παρουσιάζουν τα πολλαπλά εμπόδια που καλούνται να υπερβούν οι καλοί διαχειριστές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προκειμένου να μπορέσουν να εφαρμόσουν την αλλαγή με επιτυχία.

Το άρθρο παρουσιάζει μία πρόταση για την εισαγωγή της e-learning σε ένα παραδοσιακό Πανεπιστήμιο, η οποία βασίζεται στην έννοια της αλλαγής στην εκπαίδευση. Οι συγγραφείς εξετάζουν τα σημαντικότερα εμπόδια που παρακωλύουν την εισαγωγή της e-learning στα Αμερικάνικα ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και σκιαγραφούν τις στρατηγικές και τα κίνητρα που θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα Πανεπιστήμια προκειμένου να πραγματοποιήσουν το επιδιωκόμενο έργο τους. Σχετικά με τη δυνατότητα διεξαγωγής πτυχιικών προγραμμάτων εξ ολοκλήρου online και τη διεξαγωγή προγραμμάτων μικτής μάθησης, το άρθρο εξετάζει τα εξής θέματα: (α) σχεδιασμός του προγράμματος, (β) πώληση του προγράμματος στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και (γ) αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος σε συνεχή βάση. Είναι σημαντικό τα παραδοσιακά Πανεπιστήμια να προσφέρουν μικτή μάθηση και e-learning προκειμένου να διατηρήσουν το ανταγωνιστικό τους προβάδισμα.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25530.pdf>

Μοντέλα και όργανα αξιολόγησης των περιβαλλόντων μάθησης μέσω ΤΠΕ στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Συγγραφείς

Sérgio André Teixeira Ferreira, Οργανισμός Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Flores

António Manuel Valente de Andrade, Καθολικό Πανεπιστήμιο Πορτογαλίας

Tags

περιβάλλον μάθησης μέσω ΤΠΕ, οδηγίες ποιότητας, μέθοδοι αξιολόγησης

Η Διαδικασία της Μπολόνια απαιτεί ουσιαστική αλλαγή του παιδαγωγικού μοντέλου διδασκαλίας και μάθησης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, με εστίαση του ενδιαφέροντος στην απόκτηση προσόντων εκ μέρους των φοιτητών και όχι στην απλή συσσώρευση γνώσεων. Τα Περιβάλλοντα Μάθησης μέσω ΤΠΕ αποτελούν ουσιαστική βοήθεια στον ανασχεδιασμό της διδασκαλίας, και πολλά από αυτά υποστηρίζουν μια πιο τελεσφόρο προσέγγιση στις εποικοδομητικές φιλοσοφίες της εκπαίδευσης.

Η αξιολόγηση των περιβαλλόντων μάθησης μέσω ΤΠΕ, ως μέσον πιστοποίησης της ποιότητάς τους, γίνεται αφορμή για την εμφάνιση πολλών Ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών και εμπειριών. Παρόλα αυτά, οι μηχανισμοί προσδιορισμού των παραμέτρων ποιότητας ποικίλουν ανάλογα με τα διαφορετικά πλαίσια. Εάν η αξιολόγηση αποβλέπει να λειτουργήσει ως εργαλείο διαχείρισης, θα πρέπει να αναζητήσει συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες που θα της επιτρέψουν να απαντήσει σε ερωτήματα εντός σαφώς προσδιορισμένων πλαισίων. Στη μελέτη αυτή, που προκύπτει από την εκτενή ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, παρουσιάζουμε βασικές οδηγίες για τη συνεχή αξιολόγηση των περιβαλλόντων μάθησης μέσω ΤΠΕ (ως εργαλείο διαχείρισης). Σε όλο το άρθρο τονίζουμε την ιδιαίτερη σημασία της συνεχούς και εντός πλαισίου αξιολόγησης. Παρουσιάζουμε επίσης μοντέλα, μεθόδους και εργαλεία για τη συλλογή στοιχείων που επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς φορείς να αναπτύξουν μια διαδικασία αξιολόγησης μέσα στο κατάλληλο πλαίσιο.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25533.pdf>

Ανάπτυξη δεξιοτήτων για τον 21ο αιώνα: ο Web 2.0 στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης

Συγγραφείς

Ilona Buchem,
Πανεπιστήμιο
Εφαρμοσμένων
Επιστημών Beuth,
Βερολίνο

Henrike Hamelmann,
Πανεπιστήμιο
Εφαρμοσμένων
Επιστημών, Μόναχο

Θέμα του παρόντος άρθρου είναι ένα συνεργατικό σχέδιο σχετικά με δύο πιλοτικά πανεπιστημιακά μαθήματα και τη μελέτη παρακολούθησής τους, πάνω στην ενσωμάτωση του Web 2.0 ως μαθησιακό περιεχόμενο και μέθοδο διδασκαλίας, που πραγματοποιήθηκε με 47 φοιτητές από τον Οκτώβριο του 2010 έως τον Φεβρουάριο του 2011, ανάμεσα σε δύο Πανεπιστήμια Εφαρμοσμένων Επιστημών στο Βερολίνο και το Μόναχο.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25535.pdf>

Tags

Web 2.0 στην Τριτοβάθμια
εκπαίδευση, ψηφιακός
αλφαριθμητισμός, μελέτη
περίπτωσης, συνεργασία

Ελαστική εκπαίδευση: ανάλυση της μεταβαλλόμενης δημογραφίας των online φοιτητών στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο της Καταλονίας

Συγγραφείς

Imma Tubella
Begoña Gros
Xavier Mas
Clara Macau

Ανοιχτό Πανεπιστήμιο
Καταλονίας

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) προσφέρουν νέες ευκαιρίες στον χώρο της εκπαίδευσης για εκμετάλλευση της κουλτούρας και της εμπειρίας των ψηφιακών γενεών, οι οποίες απαιτούν ένα πιο εξατομικευμένο σύστημα μάθησης με δυνατότητα πρόσβασης σε αυτό από όπου θέλουν και όποτε θέλουν. Ενώπιον των πρόσφατων αλλαγών στη δημογραφία των φοιτητών του Ανοιχτού Πανεπιστημίου της Καταλονίας, η παρούσα μελέτη προσπαθεί να αναλύσει τους βασικούς λόγους για τους οποίους τα άτομα ηλικίας κάτω των 21 ετών επιλέγουν να φοιτήσουν σε ένα online Πανεπιστήμιο, και να μάθει τι γνώμη έχουν για την εμπειρία τους ως εικονικοί φοιτητές.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25537.pdf>

Tags

ελαστική Τριτοβάθμια
εκπαίδευση, εμπειρία
φοιτητών, μάθηση online

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και πρακτικές e-learning στην Τουρκία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης

Συγγραφέας

Ugur Demiray,
Πανεπιστήμιο Anadolu

Tags

εξ αποστάσεως
εκπαίδευση και κατάρτιση,
παγκοσμιοποίηση,
e-learning, m-learning,
Τουρκία, Ανατολική
Ευρώπη

Αυτή η μελέτη παρουσιάζει μια κοινωνικοπολιτική και ιστορική ανασκόπηση της εισαγωγής των πρακτικών της εξ αποστάσεως μάθησης και της e-learning στην Τουρκία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Στη συνέχεια, η μελέτη εξετάζει τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που παρέχει η αυξανόμενη παρουσία των ΤΠΕ μέσα σε ένα όλο και πιο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, η εργασία συμβάλλει σημαντικά, στην Αγγλική γλώσσα, στην προσφορά προηγμένης εξ αποστάσεως μάθησης και e-learning στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25539.pdf>

Διαδικασίες αλλαγής στο Πανεπιστήμιο: διάγνωση της θεσμικής νοοτροπίας και της κοινωνικής δυναμικής

Συγγραφείς

Marina Tomàs
Dolors Bernabeu
Mariana Fuentes

Αυτόνομο Πανεπιστήμιο
της Βαρκελώνης

Tags

καινοτομία, αλλαγή
στο Πανεπιστήμιο,
επιχειρηματική νοοτροπία,
ηγετικά προσόντα

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις σχέσεις και τη δυναμική που επηρεάζονται από τη διαδικασία της αλλαγής και της καινοτομίας στα ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να συμβάλει στην κατανόηση της καινοτομίας στο Πανεπιστήμιο σε μια εποχή όπου λαμβάνουν χώρα σημαντικές αλλαγές στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη. Μελετήθηκαν έξι καινοτόμες πρωτοβουλίες από τρία Πανεπιστήμια της Καταλονίας (Ισπανία) με επικεντρωμένες συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης και ανάλυση εγγράφων.

Τα κυριότερα αποτελέσματα ήταν τα εξής: σχετικά με τον βαθμό αλλαγής, οι καινοτομίες διαφέρουν ως προς τα απαιτούμενα ηγετικά προσόντα, και τις αξίες και τις αντοχές που σχετίζονται με αυτές. Τα εμπλεκόμενα ηγετικά προσόντα, οι στρατηγικές, ο αντίκτυπος και η χρηματοδότηση ποικίλουν ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής της καινοτομίας. Οι καινοτομίες έχουν διαφορετική προέλευση ανάλογα με τη φύση τους, που είναι κυρίως παιδαγωγική ή επιχειρηματική.

Πλήρες κείμενο: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media25541.pdf>